

Spoločenstvo kresťanov

hnutie za náboženskú obnovu

Kam nás zaradiť?

Čo je to náboženstvo Podstata kresťanstva Problémy kresťanstva Náboženská obroda Spoločenstvo kresťanov

Čo je to náboženstvo

Žijeme vo svete; tento svet si užívame, pohybujeme sa jeho priestorom a používame jeho vymoženosti. Občas si ale uvedomujeme, nakoľko nás tento svet obmedzuje — že *musíme* jesť, piť, spať a chodiť na záchod, že nemôžeme byť súčasne na dvoch miestach, že si nemôžeme obliecť dvaja tú istú košeľu, alebo — ako by toho nebolo dost' — že sa po nás chce, aby sme platili dane a dodržiavali zákony, ktoré se nám nepáčia. Vo svojom vnútri túžime po úplnej slobode, ale naše telo a telesný svet nám kladú prekážky.

Táto túžba je stará ako ľudstvo samo, a rovnako staré sú aj metódy, ktoré človeku umožňujú zachovať si aj napriek všetkým hmotným obmedzeniam vnútornú slobodu, teda vo svete žiť a svet používať, ale nebyť jeho otrokom. Súhrn týchto metód sa nazýva „náboženstvo“. Skutočné náboženstvo teda človeka nezväzuje, nie je jeho „ópiom“ — zväzuje nás hmotný svet a naše, na hmotnom svete závislé telo; náboženstvo však dáva duši krídla, aby sa dokázala povzniesť nad túto závislosť, aby dokázala žiť vo svojej slobode a nakoniec túto slobodu vštíepila i telu a svetu.

Podstata kresťanstva

Za najradikálnejšiu formu náboženstva se dá považovať úplné zavrnutie zmyslového sveta, aké nachádzame u najstarších škôl v buddhizme alebo v mnohých asketických spoločenstvách takmer vo všetkých náboženstvách. Táto forma však v mnohých ohľadoch nie je pre dnešného človeka uspokojivá — predovšetkým preto, že vedie k vyčleneniu úzkej vrstvy tých, ktorým se podarilo vlastnou silou sa od sveta oddeliť, zatiaľčo väčšina ľudstva zostáva v zajatí sveta bez pomoci.

Myšlienka, že duchovná sloboda by nemala byť obmedzená len na úzku vrstvu „schopných“ či „vyvolených“, ale že je darom, ktorý môžu používať aj tí najslabší, je nosnou myšlienkou kresťanstva. Duch, z ktorého odvodzuje svoj pôvod celý svet i ľudská duša, tento všeobecný „Boh filozofov“, je pre kresťana osobnou bytosťou, ku ktorej sa každý tvor, aj ten najslabší a ostatnými najopovrhovanejší, môže obracať ako ku svojmu proťajšku, svojmu „svätému Otcovi“. Táto bytosť nám zoslala svoju tvoriacu silu, svoje božské Slovo — to zostúpilo do pozemského sveta, žilo ako človek Ježiš Kristus medzi nami ľuďmi, zažívalo s nami naše utrpenie i smrť. Nie preto, že by svetu samo podliehalo, ale preto, aby nám pomohlo. Ježiš Kristus premohol smrť — ľudské duchovné a duševné sily, ktoré sú často do veľkej miery závislé na tele, pri Zmrtvýchvstaní Krista nad telom zvíťazili a zjavili sa v novom, len Duchu podliehajúcim tele.

Každý človek môže nájsť Boha v hĺbke vlastnej duše i v základoch sveta vôkol seba. Tento Boh je ale tým istým, ktorý tu s nami prebýval, ktorý nás sám učil vo svete žiť, s nami trpel, zomrel a zvíťazil nad smrťou. Ak sa obraciame k tomuto Bohu, ak hľadáme uňho duchovnú slobodu či pomoc vo svojich starostiach a svojom trápení, nevzd'aluje sa svetu, ale spolu s Ním sa spájame s týmto svetom a jeho obyvateľmi, aby sme im pomohli. Keď môžu niektoré formy náboženstva človeka zaviesť k egoistickej túžbe po vlastnej spásе, vedie správne žité kresťanstvo človeka k pomoci svetu, bližným, spoločnosti, prírode. Túžba otvoriť celému svetu cestu k Duchu prevažuje nad túžbou po vlastnom vyslobodení — správny kresťan pomáha ostatným, aj keby sa za to mal smažiť v pekle.

Problémy kresťanstva

Nie je ťažké se stotožniť s takto vysvetlenými ideami kresťanstva. V živote však stretávame mnoho ľudí, ktorí sa na kresťanstvo odvolávajú a často svoje idey vykladajú i veľmi podobným spôsobom, ale podľa týchto ideí zďaleka nežijú. Pri pohľade na veľkú časť toho, čo sa dnes nazýva „kresťanstvom“, môžeme dospieť k presvedčeniu, že kresťanstvo nejak nefunguje, že má síce pekné ciele, ale že metódy k ich dosiahnutiu sú buď neúčinné, alebo dokonca úplne protichodné: snaha o vlastný prospech, pokrytecké moralizovanie, povýšenosť a odsudzovanie iných sú príkladmi toho, čím „kresťania“ nezriedka žijú.

Kresťanstvo, ktoré si už svojou podstatou žiada, aby sa prejavovalo v konaní ľudí, sa pre mnohých stáva púhym svetonázorom. Kresťanské idey sa síce človeku páčia, ale námaha s nimi spojená vedie k tomu, že zostávajú len peknými predstavami. Pre mnohých ľudí je preto kresťanstvo spolkom idealistov, ktorí to síce dobre myslia, ale pre svet sú prakticky bez významu. U kresťanov samotných vedie toto oddelenie myšlienok a konania k vzniku dogmatizmu — snahe merať kresťanskosť mierou presvedčenia o rôznych vieroučných drobnostiach. Zdogmatizovaná náuka však prestáva zodpovedať šírke náboženského zážitku ľudí, ktorí sa snažia pestovať živý kontakt s Duchom v modlitbe a duchovnom cvičení, v poznávaní a pretváraní sveta, v službe bližným. Kresťanské konanie, poznanie a cítenie strácajú vzájomnú súvislosť.

Náboženská obroda

Popísané problémy sa objavili už v raných dobách kresťanstva, ale najvýraznejšiu podobu nadobudli počas stredoveku. Túžba po obnove zažitého, predchnutého kresťanstva viedla k vzniku obrodných hnutí, proti ktorým ale oficiálni predstavitelia cirkvi nezriedka viedli neúprosny boj. Až česká a nemecká reformácia v 15. a 16. storočí urobila prvý prielom — začali vznikať obrodene náboženské spoločenstvá, ktoré boli dosť silné, aby obstáli popri väčšinovej cirkevnej organizácii. Ich rast a šírenie počas nasledujúcich storočí nakoniec podporilo vznik obrodných hnutí aj vo vnútri katolíckej a pravoslávnej cirkvi. Kresťanská cirkev se obrodzuje; na mnohých miestach síce stále vládne pokrytectvo a úzkoprkosť, ale kresťanstvo ako celok si začína uvedomovať svoju povinnosť k neustálej obrode v zmysle samotnej podstaty kresťanstva.

Ovšem, aj náboženská obroda sa musela a musí potýkať s podstatnými problémami: Ak má kresťanské konanie zodpovedať kresťanskému učeniu, a kresťanské učenie živému vzťahu k Duchu, musí sa učenie a konanie znovu a znovu prehodnocovať, pretože duchovný život sa neustále vyvíja. Navyše každý človek prežíva Ducha trochu inak, má inú úroveň poznania sveta a musí konať v iných situáciách. Ak posudzujeme kresťanskosť podľa konkrétneho meradla zážitku, teologických predstáv alebo morálneho kódexu, dôjdeme spravidla k

presvedčeni, že kresťanom nie je skoro nikto okrem nás samotných. Kresťanské dejiny to potvrdzujú — nezriedka kritizovaná roztrieštenosť evanjelických cirkví je dôsledkom práve tohto javu. Každá z jednotlivých cirkví je potom sama o sebe opäť vystavená nebezpečenstvu zmieneného moralizmu a dogmatizmu. Jedinou obranou môže byť na jednej strane tolerancia odlišných náboženských názorov a mravných predstáv, na druhej strane pestovanie živého vzťahu s Duchom.

Spoločenstvo kresťanov

Náboženskú obrodu v tomto zmysle si na začiatku dvadsiatych rokov 20. storočia vytýčilo za cieľ Hnutie za náboženskú obrodu — skupina idealistov (väčšinu z nich tvorili teológovia a duchovní) v čele s evanjelickým farárom Friedrichom Rittelmeyerom a teológom Emilom Bockom. Možnosť pestovania živého vzťahu s Duchom videli predovšetkým v posilnení a obrode liturgie a sviatostí, ktoré ovšem nie sú púhym vonkajším úkonom, ale opierajú sa o vnútornú aktivitu veriaceho — náboženský obrad čerpá svoju silu z osobnej modlitby a meditácie a z aktívneho úsilia o sebvýchovu v kresťanskom zmysle. Druhým dôležitým bodom pre nich bola sloboda osobného náboženského presvedčenia — každý človek má iné poznanie sveta a Boha a teda aj iné svetonázorové a mravné predstavy, a je schopný z celého srdca nasledovať len to, čo pochopil a pre čo sa sám rozhodol. Takáto sloboda má však zmysel len vtedy, keď sa ľudia usilujú o poznanie svojich slabostí a nedostatkov a snažia sa o ich postupnú nápravu, teda opäť len v spojení s aktívnou sebvýchovou. Na tomto poli sa stala metodickým východiskom Hnutia za náboženskú obrodu antroposofia Rudolfa Steinera, všeobecne prístupná a otvorená metóda poznania vlastnej duše a duchovných skutočností a cesta vedomej sebvýchovy človeka. K nej časom pribudli podnety z ďalších novodobých duchovných prúdov — hnutie sa snažilo zostať otvorené všetkému, čo by mohlo prispieť k náboženskej obrode nášho sveta.

Iniciátori Hnutia za náboženskú obrodu sprvu predpokladali, že budú pôsobiť ako obrodná sila *vo vnútri* existujúcich cirkví. Už počas príprav na založenie hnutia sa však ukázalo, že to nie je možné, a síce hlavne kvôli odporu zo strany cirkevných miest. Preto se hnutie v roku 1922 sformovalo ako nezávislé náboženské spoločenstvo pod názvom Spoločenstvo kresťanov. To sa začalo šíriť najprv v Nemecku, odkiaľ väčšina zakladateľov pochádzala. V roku 1925 vznikli prvé zbory vo Švajčiarsku a Československu, nasledovalo Holandsko, Nórsko a ďalšie európske krajiny, po druhej svetovej vojne severná a južná Amerika, južná Afrika, Austrália a Nový Zéland a nakoniec v roku 1999 ako prvá krajina na ázijskej pôde Japonsko. V súčasnosti je Spoločenstvo kresťanov zastúpené približne tromi stovkami zborov vo vyše tridsiatich krajinách.

Zakladatelia Spoločenstva kresťanov nechceli vytvoriť novú cirkev, ktorá by sa snažila všetkých obrátiť na svoju „pravú vieru“ — cieľom bola a je náboženská obroda sveta bez ohľadu na medzicirkevné hranice. Preto je Spoločenstvo kresťanov otvorené všetkým, ktorí sa chcú zúčastňovať jeho bohoslužieb, prijímať jeho sviatosti alebo navštevovať akékoľvek jeho akcie, bez ohľadu na to, či sa k Spoločenstvu kresťanov prihlásili ako jeho členovia. Ani členstvo v Spoločenstve kresťanov však nevyklučuje účasť na dianí alebo aj členstve v iných cirkvách a náboženských spoločenstvách.